

Господарське право

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Господарське право» складена відповідно до освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільні відносини в сфері господарювання, врегульовані нормами господарського права.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна професійної підготовки обов'язкової частини тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Історія України», «Політологія», «Правознавство», «Трудове право».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є: формування у здобувачів вищої освіти системи правових знань, невід'ємно пов'язаних з управлінською діяльністю; засвоєння теоретичних знань та практичних навичок, пов'язаних із правовим регулюванням господарської діяльності, правовим статусом суб'єктів господарювання та правовими механізмами державного регулювання господарської діяльності органами влади та управління.

1.2. Основними завданнями навчальної дисципліни є: засвоєння норм господарського права; вироблення у здобувачів вищої освіти наукового підходу до оцінки чинного господарського права, необхідності вдосконалення правового регулювання господарської діяльності; вміння розв'язувати конкретні господарські ситуації на базі національного та міжнародного законодавства; розвитку правового мислення щодо реалізації господарського права в сфері господарської діяльності; усвідомлення відповідальності при здійсненні юридично значимих дій.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

загальні:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члени суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахові:

- здатність діяти соціально відповідально і свідомо;

- здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;

- розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

1.4. Програмні результати навчання:

- знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

- зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя;

- застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації;

- демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації;

- демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття та види господарської діяльності

Поняття і предмет господарського права. Правові відносини, що регулюються господарським правом. Принципи господарського права. Співвідношення загально-правових та галузевих принципів у сфері господарювання. Система господарського права, його основні категорії та інститути. Співвідношення господарського права з іншими галузями права. Співвідношення публічно-правового та приватного регулювання господарських відносин. Джерела господарського права. Поняття, ознаки та принципи господарської діяльності. Види господарської діяльності.

Тема 2. Державне регулювання господарської діяльності в Україні

Поняття та основні напрями державного регулювання господарської діяльності в Україні. Мета державного регулювання економіки. Тенденції його посилення. Методи державного регулювання господарської діяльності. Основні засади державного контролю у сфері господарської діяльності. Ціноутворення та регулювання цін. Ліцензування господарської діяльності. Державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства. Поняття недобросовісної конкуренції, її прояви на ринку. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства. Законодавство, що регулює відносини у сфері захисту прав споживачів. Державний захист прав споживачів. Правові основи фінансового контролю в Україні.

Тема 3. Суб'єкти господарської діяльності

Поняття суб'єкта господарювання, його ознаки та види. Суб'єкти господарської діяльності без створення юридичної особи (фізичні особи – підприємці). Підприємства: поняття та види відповідно до законодавства України. Права та обов'язки засновників і учасників підприємств. Установчі документи підприємства. Філії та представництва підприємств. Дочірні підприємства, їх правовий статус. Господарські товариства: поняття та види відповідно до законодавства України. Особливості установчих документів господарських товариств. Функції статутного фонду. Особливості створення та функціонування господарських товариств різних видів. Об'єднання підприємств, їх види та правовий статус. Правовий статус кооперативів. Інші організаційно-правові форми суб'єктів підприємницької діяльності, правовий статус за законодавством України.

Тема 4. Організація господарської діяльності

Загальна характеристика законодавства, що регулюють порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Порядок і особливості державної реєстрації фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності. Особливості реєстрації юридичних осіб. Оформлення документів, необхідних для державної реєстрації. Підстави та порядок внесення змін до установчих документів юридичних осіб. Отримання дозволів на початок роботи. Ліцензування господарської діяльності. Патентування підприємницької діяльності

Тема 5. Припинення підприємницької діяльності юридичних та фізичних осіб

Підстави та наслідки скасування державної реєстрації суб'єктів господарювання. Особливості припинення господарської діяльності фізичних осіб. Реорганізація юридичної особи - суб'єкта господарської діяльності. Форми реорганізації. Підстави та порядок ліквідації платоспроможних юридичних осіб. Черговість задоволення претензій кредиторів. Банкрутство суб'єктів господарювання: поняття, суб'єкти, умови порушення справи про банкрутство. Проведення у справах про банкрутство та їх загальна характеристика. Порядок проведення санації. Наслідки визнання боржника банкрутом.

Тема 6. Правовий режим майна суб'єктів господарювання

Поняття та види правових режимів майна суб'єктів господарювання. Майно як об'єкт підприємницької діяльності. Склад майна суб'єкта господарювання. Об'єкти майнових прав суб'єктів господарювання. Правовий режим речей. Правовий режим грошей. Правовий режим цінних паперів. Об'єкти права інтелектуальної власності суб'єктів господарської діяльності. Захист майна та майнових прав суб'єктів господарювання.

Тема 7. Загальні положення про договори у сфері господарської діяльності

Поняття та функції договору у господарській діяльності. Класифікація договорів у сфері господарювання. Порядок укладання, зміна і розірвання господарських договорів. Зміст

господарського договору. Підстави та наслідки визнання договорів недійсними і неукладеними. Виконання договірних зобов'язань. Способи забезпечення виконання договірних зобов'язань. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань у сфері господарювання. Припинення договірних зобов'язань.

Тема 8. Договори про передачу майна у власність

Договір купівлі-продажу, його види. Особливості оптової купівлі-продажу. Поняття та значення товарних бірж, порядок їх створення та функціонування. Учасники біржової торгівлі. Порядок встановлення правил біржової торгівлі. Договір роздрібної купівлі-продажу. Відповідальність суб'єктів підприємництва за порушення правил торговельної діяльності і торговельного обслуговування покупців. Договір міни. Бартерний договір: поняття та особливості. Договір безоплатної передачі (дарування). Договір поставки. Договір контрактації.

Тема 9. Договори про передачу майна в користування

Поняття та зміст договору найму (оренди). Права та обов'язки сторін. Суборенда. Види договорів найму (оренди). Поняття договору прокату та особливості правового регулювання. Особливості оренди державного і комунального майна. Договір лізингу та його види. Особливості фінансового лізингу. Концесійний договір.

Тема 10. Договори про виконання робіт

Поняття та види договорів про виконання робіт. Загальна характеристика договору підяду. Випадки зміни та розірвання договору підяду. Порядок і строки пред'явлення претензій і позовів у разі виявлення недоліків у роботі. Особливості договору підяду на капітальне будівництво. Правовий статус генерального підрядчика і субпідрядника. Особливості договору підяду на проектні та пошукові роботи.

Тема 11. Договори про надання послуг

Транспортні договори. Система та види перевезення вантажів, їх правове регулювання. Поняття і види договору перевезення вантажів. Відповідальність за порушення умов договору перевезення. Договір перевезення пасажирів і багажу. Договір транспортної експедиції. Договір страхування. Правове регулювання страхової діяльності у сфері підприємництва. Види договору страхування. Правове регулювання розрахункових та кредитних відносин. Договір позики та кредитний договір. Правова природа договору банківського рахунку. Банківський вклад. Правове регулювання безготівкових розрахунків у підприємницькій діяльності за законодавством України. Поняття готівкових розрахунків та порядок їх здійснення. Агентські відносини в сфері господарювання. Договір доручення. Договір комісії. Договір консигнації. Договір зберігання.

Тема 12. Зобов'язання про спільну діяльність.

Договори про створення юридичної особи

Договори про спільну діяльність. Склад майна і порядок здійснення внесків учасниками спільної діяльності. Засновницький договір про створення юридичної особи. Права й обов'язки сторін за засновницьким договором.

Тема 13. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств

Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Правовий режим підприємств з іноземними інвестиціями. Система державного регулювання ЗЕД. Тарифне і нетарифне регулювання ЗЕД. Правовий режим ліцензування і квотування експорту (імпорту) товарів (робіт, послуг). Правове регулювання зовнішньоекономічних контрактів. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності. Захист прав і законних інтересів суб'єктів ЗЕД. Валютне регулювання і валютний контроль. Особливості вирішення зовнішньоекономічних спорів. Міжнародний комерційний арбітраж.

Тема 14. Захист прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності

Способи і механізми захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Цивільний, кримінальний, адміністративний і нотаріальний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Розгляд господарських спорів судами загальної юрисдикції. Розгляд спорів господарськими судами. Підвідомчість господарських спорів і компетенція господарських судів щодо їх вирішення. Порядок розгляду спорів господарськими судами. Виконання рішень господарського суду. Особливості розгляду спорів між суб'єктами підприємницької діяльності третейськими судами.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Господарське право України : підруч. / О. Б. Андреева та ін. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. Ч. 1. 340 с.
2. Андреева О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманец О. П. Господарське право України : підруч. Харків : Вид-во Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2014. Ч. 2. 368 с.
3. Вінник О.М. Господарське право : курс лекцій. Київ : Атіка, 2005. 624 с.
4. Господарське право : підруч. / Д. В. Задихайло та ін. ; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В.М.Пашкова. Харків : Право, 2012. 696 с.
5. Жук Л. А. Господарське право : навч. посіб. Київ : Конрод, 2007. 400 с.
6. Лебідь В. І., Можаровська Н.О., Нескороджена Л.Л. Господарське право : навч. посіб. Київ : Алерта, 2014. 416 с.
7. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України. / Г. Л. Знаменський та ін.; За заг. ред. В. К. Мамутова. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 688с.
8. Щербина В.С. Господарське право України : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 384 с.
9. Бабаларов С. Як скликати і провести загальні збори акціонерного товариства : навч. посіб. Київ, 2005. 140 с.
10. Вінник О. М. Акціонерне право : навч. посіб. Київ : Атіка, 2000. 544 с.
11. Вінник О. М. Інвестиційне право : навч. посіб. Київ : Атіка, 2005. 264 с.
12. Господарське право : навчально-методичний посібник для студентів усіх форм навчання. / Упоряд. В. І. Пушай. Харків : Вид-во НУА, 2015. 80 с.
13. Підприємницьке право в схемах: загальна частина : навч. посіб. / За заг. ред. С.І. Бевз Київ : ПП «Фірма «Гранмна», 2012. 292 с.
14. Щербина В.С. Господарське право України : практикум. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 270 с. Верховна Рада України : офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>. URL : <http://pravo-ukraine.org.ua/resyrsi/biblioteka>.
15. Підприємництво, господарство і право : загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал : офіційний сайт URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/>
16. PRAVO.BIZ.UA : Юридична бібліотека URL : <http://pravo.biz.ua/>.
17. Студентський юридичний портал України URL : http://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/41.
18. Юристконсульт : Народний правовий портал (Коментовані кодекси, науково-практичні коментарі чинного законодавства) URL : <http://legalexpert.in.ua/komkodeks.html>.

Укладач : Липій Є. А., к. ю. н., доцент кафедри підприємництва і права